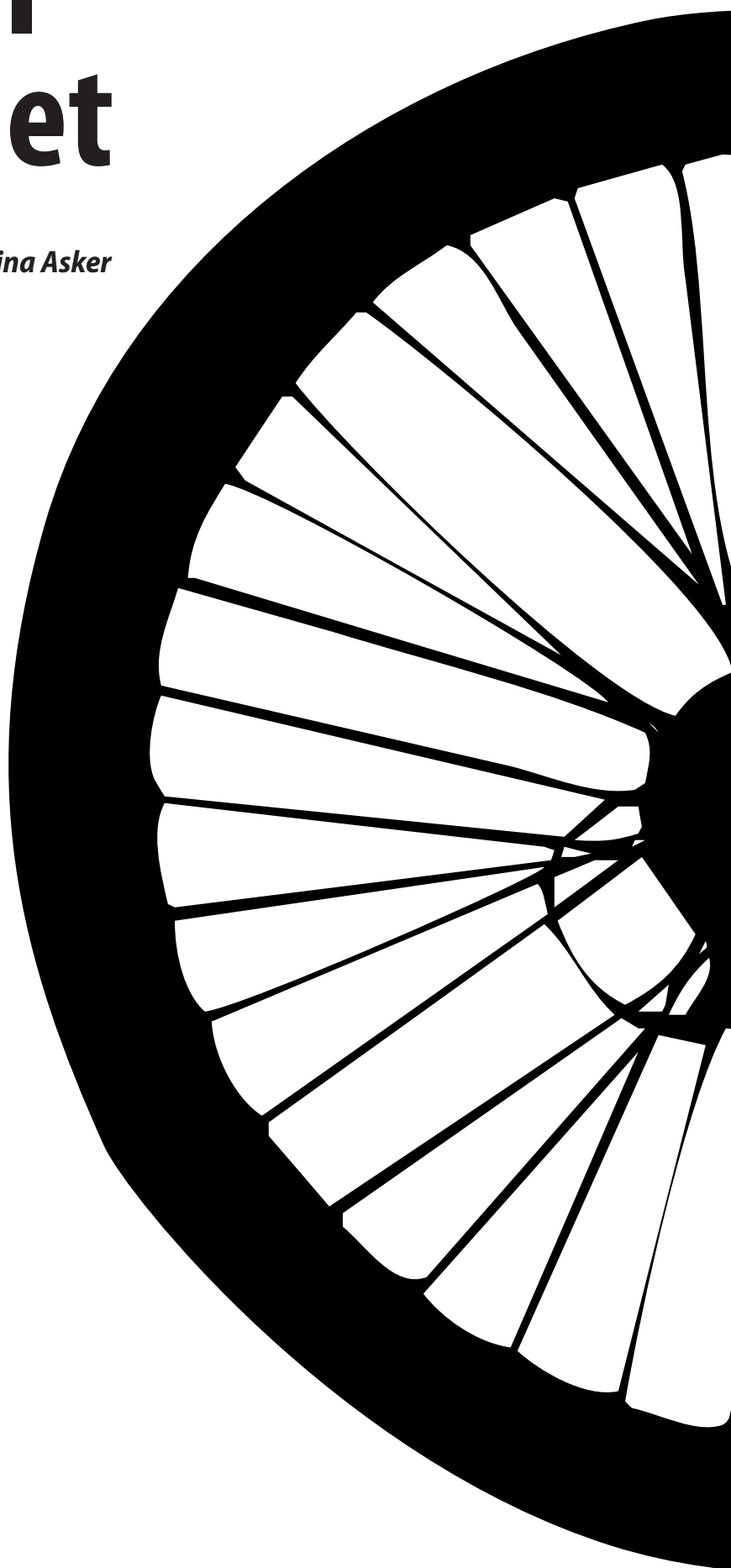

Facit till Skrivhjulet

Kristina Asker

Kapitel 1

Genrer – olika typer av texter

s. 10

uppgift 5

A 3, B 6, C 5, D 7, E 4, F 8, G 1, H 2

Kapitel 2

Återge händelser

s. 20-21

Uppgifter – reseminnen

1 Struktur

A åkte, tog, tog, blev försenat, fick vänta, bodde, gick, tittade, gick, gick, handlade, var, åt, gjorde, åkte, badade, solade, tittade, åkte, såg, var, var, sitta, var, tänker åka

Tempus: alla verb utom "vänta", "sitta" på r. 18 och "tänker åka" på r. 19–20 är i preteritum

B I första stycket r. 1-9 finns det 9 "jag" och i andra stycket r. 10-20 finns det 3 "jag", 3 "vi" och 2 "det"

C men, för, och, och, men, och, och, och, men, och

D Förra sommaren, länge, hela tiden, Flera gånger, En dag, Därefter, Sista kvällen, sent på kvällen, nästa år igen

E Det var en trevlig resa och jag tänker åka dit nästa år igen.

2 Ord saknas

förra sommaren, Först, därifrån, När, först, hade ätit, Först, därefter, Då, följande, så, Där, och, Slutligen, Då

s. 24

Uppgifter

1 Uppgifter till texterna på s. 23-24

A *Naturvetenskapligt experiment:* hällde, hällde, tillsatte, satte, ställde, backade, lossnade, flög

Historiska händelser: blev, färdades, tog, gjorde, gjorde, skedde, tog

Notiser: fördes, inträffade, körde, fick, kom, var inblandade, hade tagit, kom, hade, fördes, stannade, sanerade

Brev och vykort: gjorde, solade, badade, tittade, hände, ses

I huvudsak används preteritum, en gång används pluskvamperfekt (hade tagit), en gång presens (ses).

B *Naturvetenskapligt experiment:* "jag" används fyra gånger.

Historiska händelser: "han" används en gång och syftar på Jurij Gagarin.

Notiser: Här finns inga pronomen utan namnen på personerna skrivs ut.

Brev och vykort: "vi" används två gånger (subjektet "jag" är underförstått i de första två meningarna).

C *Naturvetenskapligt experiment:* Satser binds ihop med "och" fyra gånger.

Historiska händelser: inget bindeord

Notiser: när (r. 4), men (r. 5), när (r. 6), och (r. 8)

Brev och vykort: inget bindeord

D *Naturvetenskapligt experiment:* ... burken flög iväg som en raket rakt upp i luften!

Historiska händelser: Den 20 juli det året ... med rymdskeppet Apollo.

Notiser: Tre av ... över natten. Brandförsvaret ... på olycksplatsen.

Brev och vykort: Mer om det när vi ses.

2 Skriv

Egen text

3 Extra uppgift

Egen text

4 Avslutande skrivuppgift

Egen text

SKRIVRÅD

s. 29

Uppgifter – rubriker

1 *Egna förslag*

2 *Förslag:* b. Planet försenat och bagaget borta

3 *Förslag:* Glömde frun på macken; 500 resenärer drabbade av tågförsening; Vikingarnas båtresor österut; Konstruktion av flygfarkost

s. 32

Uppgifter – hjälpmedel

1 A en, B ett, C en, D en

2 A mål, B gropar, C pjäser, D orter

3 A vandring, B sanering

4 A stiga, B plåstra om

5 A snöa; snö, B trängas; trängsel

6 A hända, ske, B gå baklänges

7 A–H *Egen text*

Kapitel 3

Berätta

s. 46

Berättarperspektiv – uppgift

Förslag på lösning: Vi, vi, vår, vi, Vi, vår, Vi, oss, vi, oss, oss, vi, vi, Vi, vi*, vi, vi, oss, vi

*Om man väljer "vi" eller "de" som pronomen måste ordet "tvungen" ändras till "tvungna".

s. 48

Dialog – uppgifter

1 A jag-form

B citattecken

2 *Förslag på lösningar*

A – Till Grekland med mina kompisar.
Kul, va?

– Varför inte? Det blir jättekul.

– Nej, jag åker!

– Du måste låta mig åka!

– Jag fyller snart 15 och vi kompisar har bestämt att vi ska åka.

– Du är så envis.

B – Ska vi åka på den där resan till Tyskland?

– Men det är ju så långt dit.

– Nej, det blir för dyrt.

– Men jag tycker inte om att flyga.

– Jag tar i alla fall hellre bilen.

3 A–D Fyrordsdialoger

Egen text

- 4** Medan de satt i gräset efter skolavslutningen viskade Maria längtansfullt att hon skulle vilja resa till Grekland i sommar. Hon berättade att alla kompisar skulle ge sig ut och resa. Gunnar avfärdade henne irriterat med att de inte hade råd. Han berättade att de hade en pressad ekonomi och att han själv aldrig hade kunnat åka utomlands när han var barn.

s. 53

Uppgifter till *Resan till världens ände*

- 1** exempel på verb i texten: var, satte, hade, gjorde, såg, kastade (visar att det är preteritum)
- 2** tredje person
- 3** Joel lämnar ryggsäcken till Svarta Vågen utan att veta om han kan lita på honom. Pappan verkar inte så säker i storstaden som Joel hade trott.
- 4** *Förslag:* s. 51 Alldeles nyss (r. 13), Nu (r. 13), Sen (r. 18), s. 52 i samma ögonblick (r. 3), När Joel kom in på toaletten (r. 32), plötsligt (r. 37), s. 53 I samma ögonblick (rad 3), Sen (r. 6), Sen (r. 15)

s. 55

Uppgifter till *En resa med tåg*

- 1** stannade, stod, gick, stod, kunde, stod, hade nämnt, skulle hålla, var, liknade, hade ... att fråga, sade, hade stannat, stod, vistades, hade, kunde, blev, skulle ... stanna, grydde (preteritum + två pluskvamperfekt)
- 2** tredje person; pronomen: "Deras", sex "de" + fyra "det"

- 3** Inledning: tid, plats, personer; Avslutning: förklarar varför tåget stod stilla; Texten emellan handlar om hur passagerarna oroar sig och undrar; Komplikation: tåget stannade och ingen visste varför, ingen vågade gå ur tåget

- 4** s. 54 En timme till gick (rad 20), s. 55 Slutligen (rad 8), Men knappt var tanken utsagd förrän (rad 12), Och då (rad 13), Och färden fortsatte (rad 20), Ännu (rad 21).

s. 58

Uppgifter till *Med önskan om förliga vindar*

- 1** exempel på verb: var, berodde, snarkade, låg, daskade, reflekterade, tog, trevade (berättelsen är i huvudsak skriven i preteritum)
brukar, tycker, sover, är (en del verb är i presens när författaren diskuterar allmänna saker, hur saker är)
- 2** jag-form
- 3** Inledning, komplikation, händelseförlopp, lösning, avslutning. Komplikationen gäller om författaren ska hinna med planet till London eller ej.

s. 59

Uppgifter till *Flyga och fara*

- 1** exempel på verb: skulle, menade, var, vände, började, spred, sveptes, kallades, började (preteritum).
är, talar, har, ska (texten börjar med verb i presens, men då är det direkt tal och meningen visar inte vilket tempus hela berättelsen har)
- 2** vi, vi, vi, Vi, mig, Jag (berättelsen är skriven i jag-form)
sig, någon, några, dig, dig, sig används när författaren beskriver vad han ser på platsen

- 3** Inledning, komplikation, händelseförlopp, lösning, kommentar. Komplikationen handlar om att flygvärdinnan sa att de skulle "försöka landa" och att många passagerare uppfattade att det var en nödsituation.

s. 61

Uppgifter till *Tur i fjällen*

- 1** Texten är huvudsakligen skriven i preteritum. Finita verb (visar tid): gjorde, skulle, var, var, ville, är, startade, var, hoppades, var, blev, var, åkte, kom, blev, såg, var (alla utom ett är i preteritum; verbet "är" berättar om hur det är i fjällen i allmänhet och står därför i presens). Infinita verb (visar inte tid): göra, övernatta, förutspå (alla är infinitiv).
- 2** jag, min, mina, Vi, vi, Vi, vi, vår, vi, Vi, vi, Vi (jag-form). Här finns också "några", och "alla/allt" som också är pronomen.
- 3** Inledning, komplikation, händelseförlopp, lösning, avslutning. Komplikationen handlar om att det plötsligt började regna och åska och blev farligt uppe på fjället.
- 4** s. 59 r. 13 Men så plötsligt ..., s. 60 r. 6 Just då ..., s. 60 r. 9 Då ..., s. 60 r. 13 När vi äntligen ..., s. 60 r. 16 Den kvällen ...

s. 61

Skrivuppgifter

Egna texter

SKRIVRÅD

s. 72

Uppgifter - inledningar

- 1** Resaren bodde i ett hus långt inne i skogen ...; Det var en gång i mitten av sjuttioalet ...; På hotell brukar det vara så ...; Det är kaptenen som talar, det har uppstått ett litet problem ...; För många år sedan gjorde jag en tur i fjällen med min pappa och mina två syskon ...; Förra sommaren reste jag till Gotland på semestern.
- 2** Platsen presenteras, ibland också vem det handlar om och när det hände, ibland är platsen underförstådd som när "kaptenen talar" – man får själv räkna ut att det handlar om en flygresa.
- 3** *Egen text*
- 4 – 5** –

s. 75

Uppgifter – avslutningar

- 2** *Egen text*

Kapitel 4 Beskriva

s. 79

1 Uppgift till *Kaffeplantagen*

... Det såg ut som ett snöfall på gröna buskar; Kaffebusken har vackra, saftigt gröna, glatta lagerlika blad.; Blommorna liknar den vita enkla hyacintens ... ; ... utmärkt vacker ...; ... sköna alléer omväxlande med orangeträd och sagopalmer, mindre jordlotter ...; Träden stod fulla av blommor och frukter.

s. 80

2 Uppgift till *Vid floden*

Luktintryck: Platsen luktade skog och skogsavfall, färskt, nysågat furuvirke, kåda, sågspån och torkande trä; Både jord och vatten luktade kåda och färsk furu

Synintryck: ...löpte en tämligen bred gata, betäckt med ... ; Stranden var på långa sträckor belagd med ... ; utbredde sig flottningstimmer som ett kullrigt golv; ... de såg, att de hade kommit till ett skogsland.

s. 81

3 Uppgift till *Nattlig roddtur*

Synintryck: ...dunklet tätnade och lättade igen ... ; Ibland öppnade sig vassen ...; ... anade en gård ...; ... tunna strimmor strök fram över vattenytan; ... liknade svarta streck och punkter mot himlen som röd steg upp ...

Luktintryck: ... det kom en svag röklukt ...

s. 81

4 Uppgift till *Sommar i Jämtland*

Synintryck: Inga färger så starka ...; uppträdde på strån som koraller; Svartvinbär dignande i druvklasar på buskarna

Luktintryck: ...inga dofter så mättade...; doften av svartvinbärsbuskarna, den starka farliga doften av svartvinbärsblad; ... allt måste insupas till sista andetag

s. 82

5 Uppgift till *På färjan Estonia*

Synintryck: Havet var stort, väldigt imponerande; Vågorna såg aggressiva ut, inga mjuka vågor utan rovgiriga gap.

; ... Nu virvlade det upp rök från fören av båten ...; Vi såg ut över det grymma havet, på månskenet som glittrade.

Hörselintryck: Så kom det två stötar från en siren, dova bölanden, tunga, några sekunder långa.; Ljudet trängde ända in i märgen på oss.

s. 83

6 Uppgift till *I bergen på Mallorca*

Synintryck: ... utsikten och atmosfären så förledande att...; Här trängs storögda tyskar...; de gula kalkstenshusen med de gröna fönsterluckorna, de prunkande trädgårdarna, gränderna, kyrkorna, katterna ... paradiset.; Byarna som ligger nedbäddade mellan bergstopparna har sett likadana ut ... och de är alla förbannat vackra.; Den är brant, vild ...

Hörselintryck: ... den lilla tråspårvagnen som rasslar fram ...

s. 84

Uppgifter – miljöbeskrivningar

1 Första intrycket

Egen text

2 De meterhöga vågorna (a), Den iskalla vinden piskade (d), sandkornen stack i ansiktet (d), Lukten av tång och salt hav (c), känna smaken av salt hav (e), Vinden tog alla ljud (b), mäktig känsla (d), se de böljande sanddynerna i bakgrunden och ha den oändliga Atlanten framför sig (a), Horisonten avtecknade sig i fjärran (a)

3 Muntlig platsbeskrivning

Egen text

4 Skriftlig platsbeskrivning

Egen text

s. 88

Diskutera

Text ur *Invandrarna* finns i slutet av detta facit.

s. 90

Uppgifter – personbeskrivningar

1 Uppgift till *Ett plötsligt möte*

Ögon (17-18), Ansikte (15-17, 18-20), Kroppsbyggnad (11-12), Mun (20-21), Ansiktsuttryck (21, 25-26), Sätt (26-28), Hår (12-13) (ej klädsel, tänder, fötter, sätt att tala och ålder)

s. 90

2 Uppgift till *Främmande*

Ålder, ansikte, klädsel, kroppsbyggnad, fötter (skor)

s. 91

3 Uppgifter till *Farfar*

Sätt (humör), klädsel, sätt att röra sig, sätt att tala.

s. 92

4 Uppgift till *Sóller*

Ålder, sätt, klädsel, hud, ben, ansikte

5 – 6 –

7 kroppsbyggnad, ansikte/ansiktsuttryck, fötter, kläder/klädstilar, hår och frisyrer, ögon, ålder, inre sinnesstämning och känslor, kroppsspråk, sätt, röst

8 –

s. 97

Uppgifter till faktabeskrivningar

Subjekt i *Rödmossen*: Skogsområdet; Den största myren, Rödmossen; Stora delar av skogen; Grönpyrola, knärot, och spindelblomster; skogen; man

Subjekt i *Kebnekaise*: Kebnekaise; Sydtoppen; Höjden på toppen; glaciären; den; den; Kebnekaises nordtopp; Detta; trenden för Sydtoppen; Berget under Sydtoppen; två mindre toppar, Vierramvare och Tuolpagorni; Kittelbäcken; fyra stora glaciärer; Kebnekaisemassivet; mer än fyrtio glaciärer; De flesta stora glaciärerna; Sveriges enda toppglaciär

s. 98

Uppgift till *Vikingarnas resor österut*

Subjekt: nordborna; Dessa städer; Gårdarrike, som; slavar, pälsverk och hudar; Nestorskrönikan, som; "rus", som; Rus; De; Han;

Subjekten är framför allt grupper av personer eller platser.

s. 99

Uppgifter till *Vikingarnas skepp*

1 Subjekt: Vikingar; De; en båttyp, som; Skeppen; Båtarna; De; det; Man; segel som; Vikingaskeppen; De; man; man; Båtarnas konstruktion; vikingarna; De; de; de; Det; vikingarna

2 Verb i s-passiv: konstruerats; täckas över; lastas; färdades

3 *Klassificering*: Båtar, vikingaskepp

Utseende: byggda av ek, någon gång av furu; åror som stack ut ur hål som kunde täckas över; en jättstor styråra; segel av ylle.

Hastighet: snabba båtar; kunde komma upp i 12–14 knop, normalt 8 knop med fullt segel

Användning: kunde förflyttas över stora områden; kunde lastas med 20–30 ton last: handelsresor och vikingatåg

Bränsle/Energi: åror, ibland segel

Navigering: vågornas riktning och fåglarnas flykt på öppet hav, kanske stjärnornas läge

s. 102

Uppgift till Stockholm

1 är; ligger; finns; består av; blev; var; spelar en stor roll (flera av verben förekommer flera gånger)

verb i s-passiv: präglas; har påverkats; grundades; samlades; domineras; har skapats;

2 Stockholm; Staden; Staden; Bebyggelsen; Stadens arkitektur; monumentala offentliga byggnader; Drygt 40 % av marken; naturområden; Stockholm; Stockholm; Stockholm; regering, riksdag och kungahus; Stockholm; produktionen; 85 % av jobben i Stockholm; Stockholm; Det; ett stort antal högteknologiska arbeten; Turismen; runt 1,5 miljoner människor

Subjekten är grupper av människor eller saker, platser och ofta abstrakta saker (t.ex. turismen och produktionen).

s. 104

Uppgifter – faktabeskrivningar

1 A 7, B 5, C 2, D 4, E 8, F 1, G 3, H 6

2 *Egen text,*

Avslutande skrivuppgifter

Egna texter

SKRIVRÅD

s. 107

Uppgift – adjektivkongruens

lärorik, långa, tidig, internationella, gul, nya, fina, varma, stora, lilla, isländska, gulligt, grönt, rött, nya, trevliga, vackra, intressanta, roligt, isländska, lämpligt, liten, långa, nya, utbildad, små

s. 109

Uppgifter – bygga ut text

Egen text

s. 110

Uppgifter – förtäta

Förslag på lösningar:

1 A Den trötta kvinnan som steg av tåget, upptäckte besviket att ingen hade kommit och mött henne.

B När han efter en jobbig resa till slut kom fram, smutsig och stel i kroppen, behövde han hitta ett hotell i närheten för att kunna sova ut. / Han hade behov av att hitta ett hotell i närheten, när han efter en jobbig resa till slut kom fram, smutsig och stel i kroppen.

C När den trötta och hungriga 25-åriga kvinnan, som klivit av tåget på fel station, väntade på middagen i hotellrestaurangen, mötte hon en 30-årig affärsman klädd i grå kostym.

2 Maria, som längtade bort, började planera en resa och bestämde sig för att resa till Island på sommaren. Där hittade hon ett roligt jobb på en förskola och stannade i flera månader. Hon trivdes bra och lärde sig mycket nytt på jobbet liksom en hel del isländska.

Kapitel 5

Instruera

s. 115

Uppgift till *Packa rätt*

Verb i imperativ: Packa, Lås, Använd, Ta, Packa, tänk, Ta, Packa, Ta, Packa, Lämna

Övriga verb: skyddar, vill titta, måste bryta, gör, hindra, öppnas, är, ha, gör, ska kunna hitta, packar, är, tvätta, torka, är, slipper, får ha, vill köpa

s. 115

Uppgift till *Boka tågresa*

börjar, gå, väljer, vill resa, markerar, anger, anger, ska följa, väljer, kan få, har, sett, finns, väljer, väljer, är, betala, kan välja, skickad (particip), betala, bestämmer, vill ha ... levererad, finns, kontrollerar, bekräftar, betala, följer, visas

De flesta verb är i presens, men det finns också verb i infinitiv och supinum (verbets tredje form).

s. 117

Uppgifter till *Granitå*

1 Koka, Koka, Ställ, låt, svalna, Mosa, Blanda, Tillsätt, Rör om, Ställ in, Rör om, ska ha, Servera, Gör, blanda, Servera

2 Du kan skriva till exempel så här:

Man kokar en sockerlag av 4 dl vatten och 2 dl socker. Man kokar i fem minuter på ganska stark värme. Man ställer sedan kastrullen åt sidan och låter lagen svalna. Därefter mosar man en ½ liter färska jordgubbar. Sedan blandar man sockerlagen och jordgubbsmoset. Man tillsätter så saften av en halv pressad

citron och rör om och ställer sedan in i frysen. Man rör om i glassmeten en gång i halvtimmen. Den ska ha en konsistens som grovkornig snö. Man serverar glassen i glas med en klick vispad grädde.

Man gör som ovan, men blandar i kaffe istället för jordgubbar. Man serverar med vispad grädde.

Man måste lägga till ett subjekt. I texten ovan används *man*, men det är också möjligt att använda *du*. Man bör också lägga till ord som *sedan*, *därefter*, *så* m.m. för att binda ihop meningarna med varandra.

s. 119

Uppgifter till *Resa klimatsmart*

1 Resa, Kan, fortsätta resa, blivit, har, utpekats, beskylls, stanna, är, ger, resa, kan ... vara, bidra, följer, kan ... innebära, reser (i rubriken s. 118), Gör, Se, blir, Välj, reser, Flyg, flyger, välj, drar, Försök resa, har, är, välj, åker, stanna, ska hyra, be, få hyra, Välj, Säg, tvätta, Stäng, lämnar, Handla, Ställ, anlitar.

Verben har både presensform och imperativ samt i några fall infinitiv, i två fall s-passiv form.

2 *I ingressen:* man, oss, du

I punktlistan: ditt, du, du, du, du, du, du; Det är huvudsakligen du-tilltal som används i texten.

s. 119

Avslutande skrivuppgifter

Egna texter

SKRIVRÅD

s. 123

Uppgift – avstavning

- 1 ring-ande/ringan-de; 2. intres-santast/intressant-ast; 3. mat-säck; 4. byx-or; 5. svi-scha; 6. kata-loger/katalog-er; 7. biljett-bokning/biljettbok-ning/biljettbokning; 8. auto-matisk/automat-isk; 9. vit-målad; 10 kon-duktören/konduktören

s. 124

Uppgift - bindestreck

Egna förslag

s. 126–127

Uppgifter – stor eller liten bokstav?

- 1 Resan till Italien

För några år sedan hade jag planer på att göra en kort vinterresa till Italien med SAS, det svenska flygbolaget, men alla plan var fulla så jag bestämde mig för att boka biljett med Finnair istället. Jag ville egentligen resa på juldagen men det var fullbokat så jag fick vänta till nyårsdagen istället. Jag körde iväg i min gamla Saab. Resan gick från Strängnäs vid Mälarens södra strand och nu satt jag nu på Arlanda och väntade på att få gå ombord på planet. Jag gick igenom mitt handbagage: pass, pengar, kontokort, guidebok, kamera och något att läsa under flygresan. Boken jag höll på med var jättespännande och hette Främmande fågel, skriven av Anna Jansson.

Innan jag åkte ut till flygplatsen hade jag ätit lunch hemma. Jag åt falukorv och potatis med fransk senap och till efterrätt småländsk ostkaka. Så jag var mätt och belåten och förväntansfull

inför att lämna Sverige och åka till Sydeuropa och vara där under några dagar. Det var många italienare som också skulle med Romplanet med avgångstid 16.20. När jag kom fram skulle jag bo på Hotel David i Florens, så jag måste också passa ett tåg när jag kom fram till Rom. Hotellet låg sedan inte långt från alla sevärdheterna i den berömda staden och nära floden Arno. Jag längtade redan efter att få gå till konstmuseet Uffizierna och titta på alla vackra tavlor där, bland annat den kända tavlan Venus födelse av Sandro Botticelli, som min mormor hade rekommenderat mig att se. Kanske var det inte det bästa vädret så här på vintern, men jag hade ändå inga planer på att vara utomhus så mycket. Nu ropades mitt plan upp i högtalarna: "Flight 206 till Rom. Gå till gate 24". Jag reste mig upp för att börja stiga ombord, när plötsligt ...

- 2 *Egen text*

Kapitel 6

Skriva brev och protokoll

s. 134

Uppgifter – privatbrev

Egen text

s. 137

Uppgifter – formella brev

Egen text

s. 141

Uppgifter – skriva protokoll

Egen text

SKRIVRÅD

s. 146

Uppgift – styckeindelning

Förslag (så här är styckeindelningen i Mobergs ursprungliga text):

Tågresan

Och människorna som ...; Efter en god stunds ...; Och immigranttåget gick ...; Karl Oskar sade: Kanske de ...

s. 149

Uppgift – dubbelteckning

2 Egna meningar

s. 153

Uppgift – e- och ä-ljuden

3 Egna meningar

s. 154

Uppgift – å-ljudet

3 Egna meningar

s. 155

Uppgift – de eller dem?

Dem De är inte roliga dem de där små ...

Dem De flesta skulle till ... Dem De hinner nog ... Dem De oroade sig ... Vi önskade dem dem trevlig resa ...

Dem De har verkligen gott ... I morse tittade vi som hastigast på dem de vackra gamla husen ... Dem De är välbevarade ... Vi ska titta närmare på dem dem senare i eftermiddag. Dem De har vår nyckel för dem de ska ... Dem De flesta av ... Vi är glada att grannarna är hemma nu i juli och kan ta hand om dem

dem och ... Dem De är dem de bästa grannar man kan ... Vi brukar hjälpa dem dem när dem de åker bort. Hoppas att dem de nya fåtöljerna ... Dem De såg jättefina ut på bilderna och dem de hade ju ... Vi kommer senare i sommar och prövar dem dem!

s. 157

Extra uppgifter - dubbelteckning

- 1** Det, var, av, Riga, bara, tror, jag, nog, flera, dagar, pratade, med, resa, vidare, badorten, för, bada, sola, för, Det, är, lite, ostadigt, resa, åt, Riga
- 2** –
- 3** hotellet, gott, mätta, tittade, hotellet, intressanta, titta, eftermiddag, grannar, hemma, dörren, vattna, blommorna, blommor, vatten, grannarna, hemma, grannar
- 4** –

Kapitel 7 Redogöra

s. 166

Uppgifter till Rymdresor

- 1** s. 162: sägas, uppfanns, drevs, utnyttjades, användes
s. 163: följdes, sköts, användas
s. 164: gjordes
- 2** Skribenten vet inte alltid vem som gör eller gjorde något, t.ex. "krutet uppfanns i Kina", men man vet inte **av vem**. Texten blir också opersonligare genom passiv form, vilket är vanligt i redogörande texter. Skribentens egen person framgår inte utan de fakta som presenteras står i centrum.

3 Egen text

s. 173

Uppgift – tabeller och diagram

Egen text

s. 180

Skrivuppgift

Egen text

s. 182

Uppgift – referatskrivning

Egen text

SKRIVRÅD

s. 190

Uppgifter – källhänvisningar

1–4 Eegna texter

s. 191

Uppgifter – interpunktion

- 1 Mannen sa: "Jag ska resa vidare på måndag morgon."
- 2 Är det klokt att fråga "Vad ingår i priset"?
- 3 "Nu vill jag bara sova", utropade pojken när de kom fram till hotellet.
- 4 Vad menar turisterna med ordet "pittoresk" egentligen?
- 5 "Vart ska vi resa på semester i år?" frågade han.
- 6 "När du kommer hem", påpekade Anna, "kommer du inte att känna igen dig."
- 7 "Hur länge stannade ni borta?" frågade hennes arbetskamrater.

8 Mitt första svar var "Aldrig i livet!"

9 Flygvärdinnan sa: "Planet kommer att landa om cirka tio minuter."

10 "Där framme ligger slottet", sa reseledaren och pekade, "och vi ska stanna här i en timme."

Kapitel 8

Analysera och förklara

s. 206

Skrivuppgift – skriv en egen rapport

Egen text

7 Mall finns i slutet av detta facit.

s. 208

Uppgifter

2 *positivt omdöme*: fantastisk, fin, medryckande, komisk, kunnig, sympatisk, snygg, vacker, snäll, lysande, anspråkslös, intelligent, konstnärlig, storslagen, betydelsefull, noggrann, enkel, fantasieggande

negativt omdöme: uruselt, trist, otrevligt, outhärdligt, svårbegripligt, uppblåst, kontroversiellt, tungt, trevande, taffligt, långsökt, färglös

både positivt och negativt omdöme (förslag): fin, komisk, snäll, kontroversiellt, tungt, trevande, enkel

3 *Förslag*: djupt personlig; kommer så påtagligt nära; nyanserar och begripliggör; anspråkslöshet; utan att någon konstlande dramaturgi eller stilistik skymmer sikten; den lågmälda berättartekniken; sin naturliga fokusering; öppnar ... upp karaktärsskildringen; oerhört lätt att se; riktigt, riktigt otäckt

SKRIVRÅD

s. 216

Uppgifter

1 Egen text

2 Sambandsord A + C

Orden inom parentes nedan hänvisar till listan på s. 217 och visar vilken typ av sambandsord som finns i texten *Funderingar inför semestern* på s. 218-220.

Fastän (motsats); Men (motsats); Anledningen till detta är (orsak); framför allt (exempel); jämfört med (jämförelse); om man jämför med (jämförelse); Då – Idag (tid/ordningsföljd); till exempel (exempel); Faktum är (upprepning); Huvudsakligen (exempel); förstås (medgivande); men (motsats);

Som tidigare nämnts (upprepning); Därtill (tillägg); dessutom (tillägg); eftersom (orsak); Med andra ord (upprepning); Visserligen (motsats); men (motsats); Detta leder till (slutsats/följd); Följaktligen (slutsats/följd); Vidare (tillägg); nämligen (exempel); det vill säga (exempel); för det första – för det andra (ordningsföljd); Av detta skäl (orsak); Emellertid (motsats); Det är sant att (medgivande); jämfört med (jämförelse); men (motsats); Däremot (motsats); dessutom (tillägg); I syfte att (avsikt); Även (tillägg); Slutligen (ordningsföljd); Givetvis (medgivande); men också (motsats + tillägg); Å ena sidan – å andra sidan (motsats); Men (motsats); Framför allt (exempel); Följden blir (slutsats/följd); för att (avsikt/mål); Med andra ord (upprepning); Detta säger nämligen (exempel)

3 Egen text

4 B Turismen är en av världens snabbast växande näringar men den kan också ha negativa följder som naturförstörelse, prostitution, kriminalitet och usla arbetsvillkor för befolkningen. Om researrangörer och resenärer förändrar sitt sätt att resa och respekterar miljö och lokalbefolkning kan turismen utveckla fattiga länder.

C Förslag på lösning. Understrykningarna är exempel på sådant som används för att hålla den röda tråden.

Besök turismens bakgård

Visst är det fantastiskt att resa iväg och koppla av. Kruxet är att de billiga dryckerna, dygnetrunt-servicen och gröna golfbanorna har ett pris. Det priset behöver inte du som besöker Thailand, Mexiko eller Indien betala. Det gör i stället lokalbefolkningen med brist på vatten, dåliga arbetsvillkor, prostitution och exploaterad mark.

Turismen är idag en av världens viktigaste och snabbast växande näringar med enorma mängder arbetstillfällen och sysselsättning för mer än 200 miljoner människor i världen.

Det är dags för hållbar turism

Hållbar turism handlar om att människor och miljö ska må bra. Turistorterna ska inte påverkas negativt av turismen. Det innebär att hotell- och restaurangägare, flygbolag, charterbolag, myndigheter och turister måste ta ansvar för att resmålen inte förstörs. Tyvärr fortsätter till exempel skövlingen av strandrensor i hela världen.

Men det är inte bara naturen som tar stryk. Lokala sedvänjor bryts ner. Små byar med fiske och jordbruk som huvudinkomst förstörs. Ortsbefolkningen börjar jobba som hotellstäderskor, taxichaufförer och souvenirförsäljare – arbeten som ofta har urusla arbetsvillkor och låg lön.

Ett av de största problemen är att pengarna sällan stannar vare sig på turistorten eller i landet. De går istället tillbaka till den västerländska researrangören och de internationella hotellkedjorna. Ofta byggs och ägs de största hotellen, turistanläggningarna och restaurangerna på turistorten av internationella företag. Inkomsterna från turismen hamnar sällan i den lokala ekonomin.

Starka krafter som stora företag eller turistlandets regering anser att det är lönsamt att satsa på en ökad turism. Då trängs ofta lokalbefolkningen bort från områden som anses värdefulla för turistnäringen, till exempel där hotell ska byggas. Samtidigt pressas priserna för att turisterna ska attraheras av resmålet.

Förlorarna blir ofta lokalbefolkning och gästarbetare. I turismens kölvatten följer dessutom prostitution, droger och kriminalitet.

Gör ett schyst avtryck

Som resenär och turist är det viktigt att du arbetar för att göra ett schyst avtryck i landet du besöker. Turismen är en sektor med enorm potential och kan bidra till att utveckla många fattiga länder. Men bara om researrangörerna och du som resenär förändrar sättet att resa.

Hållbar turism är att resa för en fin upplevelse samtidigt som lokalbefolkningen respekteras och miljön sparas.

Vi på Schyst resande arbetar för en rättvis och respektfullvärld. Vi vet att det är möjligt med din hjälp.

ett antal ord upprepas som *turism, turist lokalbefolkning, förstörs, prostitution* och ord med likartad innebörd finns med som *brist, skövling, tar stryk, bryts ner, förstörs, exploaterad; problem, kruxet; urusla, dåliga; budskapet upprepas gång på gång, liksom förslaget om vad man bör göra t.ex. arbeta för ett schyst avtryck, förändra sättet att resa, hållbar turism, respektera lokalbefolkning, spara miljön.*

s. 224

Uppgifter – plagiat

- 1 A *Utvandrarna*, Vilhelm Moberg;
B *Röda rummet*, August Strindberg;
C *Kejsarn av Portugalien*, Selma Lagerlöf;
D *Hemsöborna*, August Strindberg

Kapitel 9 Argumentera

s. 231

Uppgifter

- 1 Tes och huvudbudskap: Hon vill att Sverige ska satsa mer pengar på rymdforskning. Huvudbudskapet är att rymdsatsningar är bra på lång sikt och kan generera ny teknik förutom kunskap om rymden.
- 2 Likheter:
 - Det finns **modala verb** i båda texterna, som t.ex. *skulle, borde* (I texten om videokonferenser) och *vore* (I texten om rymdforskning).
 - Det finns också många abstrakta substantiv med olika bestämningar i båda texterna, t.ex.:

"Dags att sluta flyga ...": klimathotet, möjligheterna, potential, skattesubventioner, uppköp, videokonferensteknologi, användbarhet, ovilja, tradition, okunskap, girighet

"Fler svenskar ...": rymdforskningen, anslaget, satsningar, basnäringar, tankegångar, bemärkelsen, näringslivet, landvinningar, rymdturism, kompetens

- Flera argument som stöder tesen presenteras i texterna.
- Tesen presenteras redan i rubriken i båda artiklarna och i texten upprepas tesen i början.

3 Exempel på substantiv med bestämningar i texten:

ett par år

en kraftfull dator

bra uppkoppling

en speciell nätverkskabel

möjligheten att köra videokonferens

teknik som är välbeprövad och billig

den enorma potential

det statliga forskningsinstitutet för

rymdfysik

institutets föreståndare

stora satsningar

andra gamla basnäringar

nya vägar

gamla näringslivet

de där rymdentusiasterna som får tårar i

ögonen

många tekniska landvinningar

rymdturism från Kiruna

en gedigen svensk kompetens

i rymdforskningen

s. 236

Uppgifter – insändare

1 Egen text

2 –

3 Nästan hela insändaren är en direkt reaktion på de argument som förs fram i Jonathan Kjellbergs text. Exempel på motargument är följande meningar: Svemester bara en ploj för att sälja ännu fler resor; Det leder självklart till lika stor belastning att resa inom landet som utomlands; ... vore det väl bättre att forska fram miljövänligare bränsle för flyget och satsa på att få ner utsläppen den vägen;

... flyget är överlägset när det gäller längre semesterresor: snabbt, billigt och bekvämt; sammanlagt innebär det ännu fler resor; Hur kul är det att sitta instängd i en stuga på Gotland när regnet öser ner ...; Vi kan se att många människor har lyfts ur fattigdomen just på grund av turismen ... drägliga förhållanden; Jag menar att det är rent hyckleri att påstå att naturen och kulturen förstörs av turism i dessa länder; Varför ska vi förvägra ... restauranger och shopping? Är det bara vi här i präktiga Sverige som ska ha rätt till det?; Inte begränsa oss till den lilla ankdammen Sverige!

4 Huvudbudskapet i insändare 2 (av "Ung och arg") är att svemester är en dålig idé eftersom det egentligen inte minskar utsläppen, inte ger fattiga länder en chans att utvecklas och innebär att vi begränsar oss.

5 –

s. 240

Uppgifter

1 –

2 –

3 "Dags att börja svemestra!": ... vill jag slå ett slag för ...; Som jag ser det ...; Jag anser att ...; ... enligt mig ...; Min övertygelse är att ...; Jag lovar - ...; Som jag ser det ...

"Svemester bara en ploj ...": Jag tror inte ett ögonblick ...; Min åsikt är att ...; Jag håller inte med.; Jag vet ...; Jag menar att ...; Nej, jag tycker ...

s. 245

Skrivuppgifter

Egna texter

SKRIVRÅD

s. 249

1 Byt ut ord

A *Förslag på synonymer:* uppfattning; reser/tillbringar sin semester/ tillbringar sin ledighet; utrikes/ utanför landet; tillsammans; betyder; roligt; ett torp/ett lantställe/ett litet hus; vräker ner/forsar ner; avsatt/ bokad; inträffar/sker; förnuftigt/ rimligt; människor, ett faktum/säkert så; är lämpligt; absolut/verkligen/helt enkelt;

B *Förslag på text:* Min uppfattning är att de som tillbringar sin ledighet i Sverige på sommaren kommer att göra andra resor utrikes vid andra tider på året och tillsammans betyder det ännu fler resor. Hur roligt är det att sitta instängd i ett torp på Gotland när regnet vräker ner den sommarvecka man har bokad för sin semester? Sådant inträffar inte i Grekland eller Thailand, så det är rimligt att människor åker dit istället. Det är säkert så att öluffning i Stockholms skärgård är lämpligt den enda vecka i juli då solen skiner. Men resten av året är det helt enkelt mer spännande att göra samma sak i andra delar av världen.

C –

D –

s. 250

2 Bygg ut ordförrådet

A *Förslag på synonymer*

existera – finnas, förekomma

billig – överkomlig, förmånlig, prisvärd

fattig – medellös, nödlidande, mindre

bemedlad

skapa – frambringa, leda till, medföra,

skaffa fram

konsekvens – följd, verkan

genomsnitt – medeltal

risk – fara, osäkerhet

sikta in sig – inrikta sig på, syfta till, ha som mål

behov – krav, önskan

förnödenhet – livsmedel, nödvändighetsvaror

genuin – äkta, oförfalskad

självklart – självfallet, självskrivet, naturligt

pittoresk – dekorativ, förtjusande, romantisk

fasad – yttersida, yta, skal

uppehälle – levnadsomkostnader; försörjning, utkomst

utnyttja – profitera av, missbruka

skälig – befogad, rimlig, rättvis, berättigad

B *Egen text*

s. 251

Fler synonymer till "koppla av":

slappna av – Det är viktigt att slappna av när man ska laga en tand eftersom det kan göra ondare om man spänner sig.

stressa ner – Nu måste du stressa ner! Det här hektiska livet mår du inte bra av.

varva ner – Vi varvade ner genom att lyssna på lite fin musik innan vi satte oss till bords.

vila – Efter flera timmars hårt arbete i skogen behövde de vila.

ta sig ledigt – Chefen hade tagit sig ledigt i några dagar, eftersom han varit så upptagen en längre tid.

3 Stil

- A utöka – höja
- B anslag – bidrag
- C spendera – betala
- D generera – skapa
- E gedigen – pålitlig; äkta
- F kompetens – skicklighet; kunskap
- G för sjutton – sannerligen, verkligen, för helvete, för fan
- H kul – roligt, häftigt, skoj, skojigt, spännande, cool

s. 253

1 Egna förslag

s. 254

Ord med olika stilvärde

B Tänkbar lösning:

tjockskallig +, träskallig + ;

imbecill/obegåvad (f); korkad/tjockskallig/
träskallig/fåraktig (v)

utmärglad, benig +

smäcker/gracil (f)

stank +

odör/bouquet (f)

stank/os (v)

skönja/inse (f)

haja/koppla/hänga med (v)

avlägsna sig/undkomma (f)

dra/sticka/schappa (v)

C Egna ord

Kapitel 10

Fler genrer

s. 261

Uppgifter

- 1 *Från* "– Jag planerar ..." *till* "... ett äventyr." (r. 5-9); *Från* "– Det är klart ..." *till* "... från orten!" (r. 11-19); *Från* "– Jag tror ..." *till* "... man reser." (r. 27-28); *Från* "– I Nya Zeeland ..." *till* "... man ledsnade." (s. 260 r. 1-2); *Från* "– Det går inte att säga..." *till* "... nog häftigast!" (s. 260 r. 10-12)
- 2 *Från* "Att ta seden ..." *till* "... tack vare resorna." (s. 259 r. 20-26); *Från* "Victor berättar att ..." *till* "... enligt honom." (s. 260 r. 4-8)

s. 270

Uppgifter

Rubrik: Kryssa i väglöst land på Grönland

Ingress: *Från* "En kryssning ..." *till* "... färgglada byar". (s. 267 r.1 – 4)

Inledning: Redan på planet från ... (s. 267 r. 5 – 7)

Miljöbeskrivning: I första stycket efter inledningen beskrivs miljön på båten (börjar med "I Kangerlussuaq ..."). På s. 268 beskrivs miljön vid Ukkusissat i stycket som börjar med "Vi närmar oss ...". Miljön på båten beskrivs igen på s. 269 i första stycket. Naturen på Grönland beskrivs i stycke två som börjar med "Nästa dag ...", liksom i textens sista stycke på s. 270.

Intervju: På s. 268 r. 18 börjar ett kort intervjuinslag och på s. 269 intervjuas två andra personer, först Gunver Justesen (börjar på r. 20) och sedan Jörgen Peder Steffensen (börjar på r. 35 och fortsätter på s. 270).

Reporterns närvaro: Genomgående används "vi" i texten, tre gånger på s. 267, två gånger

på s. 268 (där det syftar på reportern) och fyra gånger på s. 269. I första stycket på s. 269 märks reportern genom att hon beskriver sin egen känsla av att kliva ner i varmt vatten och att hon inte vill gå och lägga sig.

Avslutning: Reportaget avslutas med ett stycke där resans avslutning nämns och en återblick på temat för reportaget inlandsisen och jordens klimat.

s. 279

Uppgifter

- 1 Kanske först i slutet när kåsören säger att klockan är 02.30 eller mycket tidigare när kåsören skriver att man inte behöver stiga upp i okristlig tid.
- 2 De sista två meningarna utgör knorren.
- 3 Båda handlar om trötthet och sömn/vakenhet i samband med att man ska resa, båda handlar om tidsplanering och praktiska bestyr inför en resa, båda har en knorr på slutet.

s. 281

Uppgifter

- 1 Med att tala om att det ska handla om något som är känsligt att tala om. I femte meningen får läsaren veta att det handlar om snarkare.
- 2 *Diskussionsuppgift*
- 3 *Förslag:* Meningen "I love Hjo", eftersom den är både på svenska och engelska och författaren hade det inte så lätt under natten i Hjo, så han kanske inte tyckte om staden först.
- 4 **A** timmerstockar (s. 280 r. 3), sambo (s. "80 r. 8), himla gott (s. 280 r. 11), mej (s. 281 r. 1), han bredvid (s. 281 r. 2), kraxade (s. 281 r. 15), pippi (s. 281 r. 16), hoppade ur slafen (s. 2891 r. 20).

B det insåg jag (s. 279 r. 7), befann oss visserligen inte (s. 279 r. 9), gick jag en afton till vila (s. 279 r. 16), föll i säll slummer (s. 279 r. 18), han måtte ha gått och lagt sig (s. 280 r. 1), därefter förblev jag vaken (s. 280 r. 4), tog jag mej i upptuktelse (s. 281 r. 1), åstadkomma små korta luftindragningar (s. 281 r. 9), vidtog (s. 281 r. 12), ljöd med ens (s. 281 r. 15), vidunderliga stillheten (s. 281 r. 20), anno dazumal (s. 281 r. 22), försommargryningens förtrollande ljus (s. 281 r. 24-25)

- 5 Han använder jag-form i hela texten och skriver om egna upplevelser hela tiden.

SKRIVRÅD

s. 285

Uppgifter

- 1 **A** erkännande
B kronor
C hurtig, sportig, pigg
D betalat, lagt ut
E summa
F släpper av, lämnar
G kragen av fleecetyg
H stela påpälsade personer
I hemska, förbannade, helvetiska
J arbetade
K semesterfirare, resenärer, turister
L snarkningar
M mycket bra
N fågel
O sängen

2 A staden

B sade

C sned

D lade

E de eller dem

F breda

G huvudet

H något

3 A gick jag och la mig en kväll

B fortsatte

C fantastisk

D slumrade lyckligt in, somnade lyckligt
och sov lätt

E var kvar

F skapa, få till, göra

G andetag

H hördes plötsligt

I för länge sedan

Mall för att skriva rapport (pm, faktauppsats, utredning)

s. 206

uppgift 7

I rutorna kan du skriva anteckningar som du har nytta av när du skriver rapporten.

1 Innehållsförteckning

I början ska du ha en innehållsförteckning. Sidhänvisningar (s. xx) sätter du in senare, när du vet hur stor plats varje del tar. Dela gärna upp den del där du presenterar resultaten i flera delar, beroende på vad du kommer fram till. Skriv då in rubriker istället för XX. Allt detta kan du lägga till och ändra i efterhand, om du inte riktigt vet i början hur det kommer att bli.

1	Inledning	s. xx
2	Syfte	s. xx
3	Metod	s. xx
4	Resultat	s. xx
	XX	s. xx
	XX	s. xx
	XX	s. xx
	XX	s. xx
5	Diskussion och slutsats	s. xx
6	Sammanfattning	s. xx
7	Källförteckning	s. xx

2 Inledning

Här skriver du några ord om bakgrunden till rapporten. Varför skriver du rapporten? Varför har du valt detta ämne? Vad är det i ämnet som intresserar dig?

3 Syfte

Här beskriver du syftet med arbetet och ställer de frågor du vill ha svar på. Denna del av rapporten behöver inte vara så lång.

Förslag på formuleringar:

- Syftet med detta arbete är ...
- Mitt syfte med denna rapport är ...
- I denna rapport har jag som syfte att ...

- ... ta reda på orsaker till ...
- ... jämföra ...
- ... kartlägga ...

- Utifrån detta syfte vill jag ha svar på följande tre (fyra, fem ...) frågor:
- Dessa tre frågor vill jag ha svar på:
- För att nå detta syfte vill jag ha svar på följande tre frågor:

1 ... ?

2 ... ?

3 ... ?

4 Metod

Här nämner du vilken litteratur du har valt att använda, vilka artiklar du har läst, vilka webbplatser du har besökt och hur du har gått till väga när du gjort din undersökning, till exempel om du har gjort enkäter, intervjuer eller liknande.

Förslag på formuleringar:

- Genom att studera XX av författaren NN har jag sökt svar på min fråga om ...
- För att få svar på mina frågor har jag studerat ...
- Svar på mina frågor har jag fått genom att göra en enkät ...

5 Resultat

Här beskriver du vad du har kommit fram till genom undersökningen. Du redovisar resultaten och besvarar frågorna du ställde i inledningen. Var noga med att citera korrekt och att bara redovisa fakta, inte eget tyckande. Denna del av rapporten tar ganska mycket plats. Dela gärna upp den i flera delar och skriv underrubriker för varje del.

6 Diskussion och slutsats

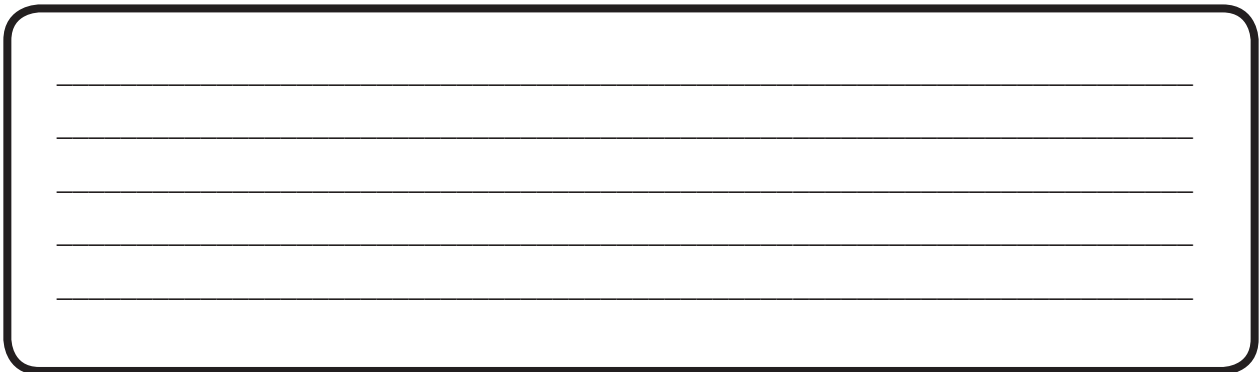
Här skriver du om de slutsatser du drar av undersökningen. Du diskuterar vad du kommit fram till och gör egna reflektioner kring resultaten. Här får du tycka själv, men var ändå noga med att skilja på vem det är som tycker. Det måste tydligt framgå när det är din egen åsikt och när det är någon annans.

7 Sammanfattning

Här skriver du en mycket kort sammanfattning på ett eller två stycken som handlar om hela rapporten och dina resultat.

8 Källförteckning

Här räknar du upp de källor du har använt i rapporten. Skilj gärna på tryckta och otryckta källor och övrigt som du har använt när du arbetat med rapporten.

Titelsida

När du är klar gör du en titelsida för rapporten. Där skriver du titel på rapporten, ditt namn, datum och i vilket sammanhang rapporten skrivits. Använd gärna en lämplig bild på titelsidan också.

Fortsättningen ur Invandrarna:

Och han var ute för sina barns skull, för att åt dem skaffa mat, som kunde hjälpa dem till livet. Och så skyggade han och blev ängslig så snart han råkade en hjälpsam man hemifrån. Så klenmodig brukade han inte vara. Vad var det hans far brukade säga: Om du själv inte är rädd, så finns det ingenting farligt i hela världen. Nog vågade han åka ensam med en annan karl ett litet stycke in i en skog.

Karl Oskar satt kvar på vagnen.

De hade kommit till en forsande bäck och skulle åka över en nylagd plankbro, när skjutskarlen höll in hästen: Vid bron stod en man som räckte upp ena handen och ropade någonting. Karl Oskars landsman hälsade honom med ett brett leende och en ström av ord på engelska: Mannen skulle få åka med, och han satte sig upp på sätet bredvid Karl Oskar.

– Max är en amerikansk vän av mina! Han kommer just för att visita mig! sade Larsson och visade sina glesa, spetsiga tänder.

Tvåhjulingen fortsatte över bäcken med tre man åkande, två på åksåtet och en på kuskbocken.

Den nykomne var en undersättsig karl med ett rundlagt ansikte och svart krusigt hår. Han talade engelska i ett sträck, och han log med hela sitt ansikte emot sin okände granne på sätet, som om han i Karl Oskar hade råkat en kär anhörig efter långvarig skilsmässa.

Och Karl Oskar kände också igen mannen som hade klivit upp och satt sig vid hans sida. Han hade nyss sett honom inne på krogen – tillsammans med den svenske körkarlen!

Men amerikanen på åksåtet och svensken på kuskbocken dunkade varandra i ryggen och betedde sig mot varandra som ett par goda vänner, som råkas genom någon lyckträff efter en lång tids skilsmässa: Man behövde inte kunna engelska för att begripa hur glada de var över att se varandra. Och ändock hade de stått sida vid sida vid krogdisken för tio minuter sedan!

Men de höll Karl Oskar för dummare än han var. Så visste han nu säkert besked: Han åkte här på skjutsen med två rövare.

Hans landsman hade gått ut för att få honom med på skjutsen, och den andre hade gått i förväg och väntat vid bron. Det var två män om honom nu, där satt en man vid hans sida och en annan bakom. Och trillan rullade i väg med dem, och det var bara ett par bösshåll kvar till skogsbrynet, där vägen ledde in bland stora, tätt stående träd. Om ett par tre minuter skulle vagnen ha hunnit in i skogen, där han skulle vara ensam med två våldsmän.

Närmast kroppen bar han bältet, både dag och natt, både när han sov och var vaken. Utan det var han och hans familj blottställda i landet. Han lät ingen beröva sig det så länge det fanns liv kvar i hans kropp.

Han var utsatt för ett slugt försåt. Han hade låtit inbilla sig, att det inne i vilda skogen låg ett ställe, där han skulle få köpa bröd och mjölk. Han hade åkt med som ett beskedligt slaktfä. Nu skulle han inte låta sig fraktas ett onödigt häststeg till.

De hade hunnit från bebyggelsen, och intet folk var inom synhåll: han var tvungen att nyttja list. Han skulle stiga av i en angelägen förrättning, han skulle

skjutsa länsman, som bönder därhemma som hatade kronobetjäningen sade när de skulle gå bakom en buske och lösa byxorna.

Men det vore inte klokt att nämna ordet länsman nu. Han skulle bära sig lugnt åt.

Karl Oskar vände sig makligt om mot landsmannen på kuskbocken:

– Vill han sinka sej lite, Larsson? Jag ä tvungen att stia av å skita.

Och han lade till, förklarande: Han ville ju inte förrätta sitt behov där borta i närheten av husen. Men här framför dem låg ju nu en liten kulle, som han kunde krypa bakom.

– All right! Ptro! Ptro!

Svensken som kallat sig Larsson spottade ett slag och höll in sin häst. Vagnen stod stilla. På högra sidan om den låg den lilla kullen och på den vänstra en stor stockvälta. Karl Oskar satt till vänster och hoppade av från sin sida.

Körkarlen trodde på hans behov av att lösa byxorna och lät Karl Oskar stiga ner från skjutsen. Men han förblev i sin omisstänksamhet bara några ögonblick. Lugnet tröt Karl Oskar vid avstigningen; han gjorde sig för bråttom när han hoppade ner på marken. Han såg hur de båda männen på trillan utbytte en blick som inte kunde misstydas: Hans list var genomskådad.

Hans landsman reste sig upp på kuskbocken och såg sig hastigt om. Kullen skymde utsikten från husen. Och den hjälpsamme svensken godmodiga uppsyn försvann. Han blottade sina gulgrå, spetsiga tänder mot Karl Oskar i ett spydigt och spefullt grin:

– Du ä nära att skita i byxorna, syns mej. Bäst att jag hjälper dej att knäppa opp.

Karl Oskar stod några ögonblick villrådig kvar vid vägkanten med sin mjölkstillbringare i handen. Nu när hans förevändning var genomskådad kunde han inte snika sig bakom kullen och smyga sin väg, som han hade ämnat. Nu skulle de inte släppa honom; ingen människa var inom synhåll, ingen såg vad som skedde här bakom kullen.

Stockvältan bredvid var ihoplagd av grovt rundtimmer av furu. Den stock som låg närmast vagnen sköt ut med storändan ett par fot utanför de övriga i vältan, helt nära hästens bakdel. Och så snart Karl Oskar såg den fick han sin ingivelse: Hästen och stocken skulle frälsa honom. Hästen var en nytämjd, yr unghäst; när han inte kunde komma bort ifrån de båda rövarna, så skulle hästen springa bort med dem i stället.

Körkarlen sade något på engelska till kamraten och räckte honom tömmarna, och han hade kvar sitt spydiga grin, när han vände sig emot Karl Oskar:

– Du kan stanna här och skita i stopet du har! Stå stilla, countryman! Jag kommer ner och hjälper dej!

Men ögonblicket innan han skulle göra hoppet från vagnen blev han förekommen: Karl Oskar tog ett språng fram emot timmervältan och gav storändan på den utskjutande stocken en spark – med den grova, järnskodda klacken på sin stövel utdelade han en så kraftig spark som han med hela sin kroppstyngd mäktade.

Vältan började rasa. Lilländan på stocken tippade upp och slog unghästen på nosen. Det kom eld i ögonen på den svarta hästen, han uppgav ett högt skriande, tog ett par höga jämfota språng och föll i sken. Hastigt som i en handvändning ryckte djuret med sig den lilla trillan, undan de nerramlade stockarna.

Skjutsen var borta, och Karl Oskar stod kvar på vägen och såg hur det bar i

väg mot skogen med den i brinnande sken: Två män låg framstupa över åksåtet, slingrande och kravlande om varandra, och så länge han såg dem lyckades de hålla sig fast i den vilda farten. Sparken hade varit hård nog: Det var goda järnsinkor på stövlarna hemifrån.

Men i sin spänning glömde han bort stockvältan, som han med sin stövel fot hade satt i rörelse. Den fortsatte att rasa bakom hans rygg, och en nerrullande stock slog emot hans vänstra smalben så häftigt, att han handlöst ramlade framstupa i marken.

Han föll över en stubbe i vägens kant. I fallet kändes det som om ett knivblad hade stuckits in i hans bröst. Och han hörde sig själv ge till ett rop: Det gjorde glödande ont, en tät krans av heta gnistor sprakade upp för hans ögon.

Han reste sig igen efter någon minut, bet samman sina tänder och betvang sin smärta. Han såg nu att han hade fallit framstupa över en yxhuggen stubbe med kvarsittande kanter av avbrutet vasst trä, som skar igenom som udden på en kniv. Han drog ut en flisa, som hade trängt genom skjortan och skinnet in i bröstet, och det sipprade blod efter. Och hans vänstra smalben gjorde ont och kändes stelt och bortdomnat. En rysande misstanke kom: Om stocken hade slagit av benet på honom?

Men han kunde stödja på det, fastän haltande. Han hade väl försträckt någon sena.

Han rörde sakta på benet och började gå. Ett stycke ifrån honom låg mjölkkräset, som han hade tappat när han ramlade över stubben. Han tog rätt på tillbringaren och började gå den gropiga timmervägen tillbaka. Han kunde gå och stödja på sitt ben, men det smärtade vid varje steg.

Han tittade inte mer åt skogsbrynet efter den skenande skjutsen och de båda okända männen; han brydde sig inte mer om landsmannen, som skulle visa honom vägen till mjölk och bröd, så mycket hans barn orkade förtära. Han hade bråttom tillbaka, tillbaka till husen och båten och till de sina på båten. Han linkade vägen tillbaka på sitt värkande ben; det gick sakta, i stilla, tålmodig mak, återvägen tog honom lång tid. Ännu brann det små gnistor för hans ögon efter fallet, men hans huvud var redigt och klart och hans ben var så golikt, att det kunde hjälpa till att bära honom tillbaka.

Båten låg kvar och lastade in ved vid bryggan. En passagerare, som varit i land för att köpa mjölk och bröd, kom tillbaka, haltande på vänstra benet.

5

Karl Oskar var på väg ner under däck; han gick sakta för att dölja sin hälta. Lill-Märta kom springande emot honom, glatt ropande:

– Nu kommer far mä mjölk!

Han bar mjölkkräset i handen, vid återkomsten liksom när han gick. Kristina och Johan skyndade till, också i stor förväntan.

– Far har mjölk åt oss! Glo hit!

Karl Oskar stod där med den tomma tillbringaren, tyst och förlägen.

– Du har sinkat dej länge, sade Kristina.

Han lät handen med mjölkkräset sjunka: nu kunde de själva se, han behövde inte säga någonting.

– Vi har väntat på dej ...

Kristina avbröt sig och tittade ner i kärlet.

- Du har ingenting ...?
- Int' en enda droppe.
- Int' en droppe?
- Nää. Inget brö heller.

Kristinas underläpp sjönk ner, darrande av besvikelsen.

- Du har ingen tur!
- Nää. Den här gången hade jag – ingen tur ...

Johan hade sprungit tätt inpå fadern, pojken pekade på hans bröst och ropade:

- Far bloar!
- Va säger du, pojk? utbrast Kristina.
- Glo! Far bloar!

Karl Oskars skjorta var av rödrandigt tyg, där blod knappast syntes vid första ögonkastet. Men Kristina tog med handen över hans bröst och blev klibbig om fingrarna:

- Gud i himlen! Dä blör! Du har gjort dej nået illa ?
- Jag ramlade kull över en stubbe.
- Du har skadat dej ...?
- Jag stack in en speta bara. Dä ä inget farligt.
- Där sir du mor! sade Johan, som en glad segervinnare. Far bloar!
- Dä bloar lite bara! rättade Karl Oskar till. Dä ä sår efter en liten flisa.
- Jag ska binna om'at! Kristina fick brått. Lagg dej ner.

Karl Oskar gick och satte sig på makarnas koj och klädde av sig på överkroppen.

Lill-Märta sprang efter honom:

- Jag vell ha mjölken som mor lovde.
- Tåla dej! tillhöll modern. Jag ska binna om far.
- Men du lovde oss mjölk, mor ...? envisades barnet.
- Far har ramlat kull. Gack härifrån, ungar!
- Slo far ut mjölken, när han ramlade? frågade Johan.
- Slo far ut alltihop? undrade flickan.

Kristina tog de båda barnen och gick med dem till Roberts koj: han fick ta hand om dem, medan hon ansade om Karl Oskars skada. Johan hade kryat på sig igen frampå dagen; lyckligt nog såg det ut som om han hade spytt upp sjukdomsgiftet. Men när sonen frisknade till, så råkade fadern skada sig i stället.

Strax under högra bröstvårtan på Karl Oskar blödde det ur ett stucket håll. Blodet hade redan begynt levra sig. Hela vänstra sidan av bröstet ömmade, och det gjorde ont när han andades. Kanske något revben var bräckt.

- Hur gick dä här te? Kristina ville veta.
- Nåen tråspeta stack in, när jag ramlade på stubben. När olöckan ä i närheten så ...

Karl Oskar hade inte ljugit: Han hade ådragit sig skadan vid fallet mot stubben. Men hur mycket mer av sanningen han skulle säga henne visste han inte ännu.

Kristina hade återhämtat sina krafter efter sin utståndna sjukdom, men hon kände sig matt och slak, när hon såg blodlevarna som krökte sig i ring som fastbitna blodiglar på mannens bröst.